

Criza rachetelor din Cuba

1.Evoluția conflictului internațional , cauze, actori implicați, evoluție, fenomenologie, primele reacții și potențiale consecințe ale izbucnirii conflictului respectiv

Criza rachetelor din Cuba poate fi considerată un exemplu perfect de criză, fiind construită în așa fel încât toate fazele se regăsesc foarte clar și sunt bine determinate. Cuvântul „criză”, în ultima vreme a devenit un clișeu fiind folosit foarte des și aruncat cu ușurință în orice împrejurare. Cei mai responsabili de acest lucru sunt ziariștii, pentru că nu au știut să păstreze sensul strict al cuvântului și l-au făcut să fie depreciați ca instrument de analiză.

Studiul crizelor internaționale este un fenomen recent ce își are apariția odată cu criza rachetelor din Cuba. Criza nu înseamnă neapărat un război, cum este considerată greșit în majoritatea cazurilor. Ea poate fi situată la începutul, mijlocul sau sfârșitul acestuia. Criza din Cuba se înscrie într-un context internațional de revenire la războiul rece după relativa destindere a anilor 1953-1956. Ea este punctul culminant al unui proces care a început cu trei ani mai devreme, în timp ce guvernele cubaneze ale lui Fidel Castro - refugiat în Sierra Maestra în 1956 - au ocupat Havana, după un lung marș de-a lungul insulei, alungându-l de la putere pe dictatorul Batista, multă vreme susținut de SUA .

PRECRIZA-corespunde relațiilor progresiv degradante între Cuba și SUA de la luarea puterii, la Havana, de către Fidel Castro la 01 ianuarie 1959. Americanii i-au sprijinit pe anticaștii refugiați în Florida, apoi s-a semnat acordul comercial dintre Cuba și URSS (februarie 1960) care prevedea cumpărarea de către ruși a cinci milioane de tone de zahăr (principala resursă cubaneză) în cinci ani și au fost naționalizate întreprinderile americane (august 1960). În fine, La Washington a fost decis un embargo total asupra comerțului american către Cuba (octombrie 1960).

În acest timp, URSS și-a proclamat prietenia față de Cuba și a făcut cunoscut faptul că va apăra insula împotriva unei agresiuni americane, la nevoie utilizând chiar armele atomice. Cuba reprezenta un punct evident de atracție pentru URSS, deoarece îi dădea ocazia să pună ferm piciorul în emisfera vestică. Uniunea Sovietică spera și Statele Unite se temeau că instituirea unui stat marxist susținut de ruși în Cuba va marca preludiul unei expansiuni rapide a comunismului de tip sovietic în toată

America Latină și Centrală. În momentul în care Fidel Castro a început să facă pași spre a pune capăt dominației economice a insulei de către SUA și s-a autodeclarat comunist, Hrușciiov a sesizat posibilitatea unei lovituri majore în favoarea URSS în războiul rece. Data de 14 octombrie 1962 marchează ruptura acestui echilibru destul de precar, caracterizat prin mișcări de trupe și materiale militare ,prin informații alarmante din partea serviciilor secrete. Începând cu această dată președintele Kennedy își dă seama

ca sunt în joc interesele fundamentale ale SUA și că teritoriul american poate ajunge la discreția armelor adverse.

ESCALADAREA-debutează pe data de 22 octombrie la ora 19.00, când după o îndelungată reflecție a președintelui, coroborată cu consultarea a numeroși experți (informatori), rostește un discurs televizat în care este anunțat instalarea nu a unei blocade (act de război) , ci a unei carantine. Măsurile luate lasă să se înțeleagă că este posibilă folosirea forței armate. Președintele american era conștient că practica o politică pe muchie de cuțit, care îl făcea vulnerabil în ochii americanilor care nu-și doreau un război și cunoșteau care ar fi fost prețul de plătit în cazul unui conflict nuclear cu URSS. Însă Kennedy a ținut să amintească compatriților săi precedentul anilor '30, care „ne oferă o lecție clară: evenimentele agresive, dacă le permitem să se intensifice fără control și fără contramăsuri, duc finalmente la război.” Kennedy a fost pus la curent cu descoperirea rampelor de lansare și cu faptul că, pe drumul către insulă, se află cargouri sovietice purtătoare de rachete ofensive și de bombardiere Iliușin. Instalarea acestor arme în Cuba, considerate „defensive” de către Kremlin, nu ar fi modificat fundamental raportul de forțe dintre cele două mari puteri, dar venea în contradicție flagrantă cu promisiunile sovieticilor și, mai ales, ar fi putut avea un efect psihologic considerabil asupra aliaților Statelor Unite.

Mesajul președintelui a fost înțeles. Un sondaj de pe 26 octombrie indica faptul că 84% dintre americani aprobau decizia Casei Albe. În plus, aliații americani și europeni (în frunte cu generalul de Gaulle) s-au regrupat strâns în jurul Statelor Unite.

Kennedy a anunțat instituirea blocadei navale a Cubei până la ridicarea rachetelor sovietice și a făcut cunoscut că, la cea mai mică încercare de a le folosi împotriva SUA, va ordona o replică în aceiași termeni.

La afirmația lui Hrușciiov că armele sovietice din Cuba, aflate în apropierea Americii, sunt același lucru cu rachetele americane din Turcia, vecina URSS, președintele american a răspuns că rachetele americane se aflau acolo pentru a apăra Europa, în schimb singurul scop imaginabil al rachetelor din Cuba este să amenințe SUA cu un atac nuclear direct. Kennedy și-a susținut ultimatum-ul punând forțele armate americane în stare de alarmă nucleară.

PUNCTUL CULMINANT

În dimineața zilei de 24 octombrie, cargourile sovietice își continuă imperturbabile înaintarea. Submarine se îndreaptă către Marea Caraibilor. Prezența mai multor submersibile este deja semnalată în zonă. Comitetul american de criză apreciază că șocul, dacă va avea loc se va produce între orele 10.30 și 11 dimineața.

FAZA DE DESTINDERE

Preocupat atât să obțină succesul în această confruntare, cât și să nu declanșeze un nou război mondial, Kennedy a avut grijă să îi lase lui Hrușciiov posibilitatea de a da înapoi fără a-și pierde prestația. Pus în fața unei fermități ce admitea compromisul, Hrușciiov a decis să nu riște o confruntare nucleară și a ordonat navelor sovietice care se îndreptau spre zona fierbinte să se împrăștie și să nu forțeze blocada navală americană. În 28 octombrie 1962, ca urmare a unor diverse manevre diplomatice, Hrușciiov a ordonat întoarcerea flotei sale și retragerea rachetelor și bombardierelor din Cuba. În schimb, „numărul unu” de la Kremlin a obținut ridicarea blocadei și permisiunea că americanii nu

vor invada teritoriul insulei. „Acest ultim aranjament era un mare câștig pentru URSS, dar, la vremea respectivă, el a fost umbrit de ceea ce părea observatorilor din Uniunea Sovietică o victorie diplomatică majoră a americanilor și o cedare din

partea URSS, întrucât Statele Unite și-au stabilit influența supremă în emisfera vestică. Criza s-a atenuat rapid, fapt care a reprezentat pentru Kennedy un mare succes personal, președintele american devenind în câteva zile eroul erei nucleare. Hrușciov dimpotrivă, al cărui mobil a rămas destul de obscur până în zilele noastre - testare a fermității americane, dorința de a constrânge Statele Unite la o negociere globală, inclusiv în ce privește Berlinul, sau pur și simplu o târguială: retragerea rachetelor americane desfășurate în Turcia și în Iran în schimbul aceleia a rachetelor sovietice din Cuba? - a pierdut în această afacere mult din creditul de care se bucura în lumea a treia și chiar în URSS.

Lumea a fost timp de câteva zile la un pas de o catastrofă nucleară. Imediat după această criză a rachetelor, rușii și americanii s-au străduit să pună la punct mijloacele de a evita o asemenea confruntare la vârf. Evenimentele din octombrie 1962 au marcat punctul culminant al războiului rece, dar și primul pas al unui proces care va duce la destindere. Criza din Cuba a servit drept moment al adevărului, demonstrând caracterul sinucigaș al unei confruntări directe în epoca nucleară.

Instrumente pentru soluționarea conflictului

.Prima și cea mai importantă pare a fi „compromisul”. În cazul în care Statele Unite nu vor invada Cuba, sovieticii nu vor mai instala în zonă rachete cu bătaie medie și le vor retrage pe cele care le-au instalat deja acolo.SUA în schimb va retrage rachetele Jupiter pe care le au în Turcia.

Totuși începutul crizei , continuând cu escaladarea, are în prim plan confruntarea directă dintre cele două state,superputeri,care își dispută rolul de supremație, fără a ține cont de nimeni.Nu mai există aliați, nu mai există parteneri.Ceilalți sunt deja pionii.Cuba este doar un pretext ca multe altele de-a lungul vremii prin care se demonstrează forța unui stat.

3. Descrieti modul prin care comunitatea internationala va raspunde la propunerea dvs si explicati strategia prin care veti convinge comunitatea internationala sa reactioneze

Din punctul meu de vedere comunitatea internațională nu putea interveni în soluționarea conflictului.Moscova și Washingtonul negociază aproape direct, sunt două superputeri care și-au dat seama de pericolul la care s-au expus și care nu pot da înapoi la simpla intervenție a unui stat sau altul.Atenția pe care aceste state o acordă altora este pur și simplu formală și înscrisă în termeni diplomatici.Cuba este pionul într-o partidă de șah. Iluzia dată europenilor că intervenția lor ar avea vreun rost nu face decât să-i încadreze mai bine în categoria neputincioșilor.Chiar China, stat cu care URSS avea relații foarte bune nu poate face nimic.Este doar un compromis ruso-american pe care nu-l împiedică nimic.

4. Care raman principalele impedimente si probleme posibile de rezolvat pe termen lung dupa restabilirea pacii - luand în calcul consecintele acumulate de-a lungul conflictului - cine se va ocupa de implementarea solutiilor

Criza din Cuba a făcut cele două mari puteri să devină conștiente că posesia și proliferarea armelor nucleare sunt un pericol pentru omenire, motiv pentru care se vor strădui să promoveze un gen de armistițiu în acest domeniu, fără totuși să renunțe la cursa înarmării în domeniul armamentelor strategice. Americanii și rușii s-au străduit să păstreze un monopol și să exercite controlul asupra răspândirii armelor nucleare negociind menținerea unui relativ echilibru între forțele lor de descurajare. În egală măsură s-au străduit să reducă riscurile unor „derapaje” care ar fi putut rezulta dintr-o eroare de calcul a intențiilor adversarului. Încă din iunie 1963, s-a convenit să se stabilească între Washington și Moscova un sistem de transmisie - faimosul „telefon roșu” - permițând liderilor supremi să intre în comunicare rapid în cazul unei crize grave (până atunci era nevoie de douăsprezece ore pentru ca o scrisoare remisă unui ambasador din una din cele două capitale să ajungă la destinatar). Pe 5 august 1963, un tratat semnat la Moscova și la care vor adera numeroase țări a interzis experiențele nucleare de alt tip decât cele subterane, chiar și în scopuri pașnice. Textul cel mai important este însă tratatul de pe 1 iulie 1968 cu privire la neproliferarea armelor nucleare. Statele posesoare ale bombei se angajau să nu ajute în nici o manieră celelalte țări să fabrice sau să achiziționeze arme nucleare. Celelalte state semnatare și-au luat la rândul lor angajamentul de a nu se dota cu astfel de arme. China și Franța, care tocmai realizaseră exploziile primelor lor bombe cu Hidrogen, în 1967 și respectiv 1968, au refuzat să se asocieze la acest tratat care le interzicea accesul în „clubul nuclear”.

Bibliografie : Crizele internaționale de la Beijing la Kosovo- Jean-Louis Dufour
Revista „Lumea”
Revista „Sfera Politicii”